

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju pravnika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-; za četrt leta Din 15-; za pol leta Din 30-; za inozemstvo Din 7- (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglas, reklamacije in naročnina na upravo Delavskega zbora, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.990

Golgota delavstva v Jurkloštru

Delo v tovarni lesnih izdelkov v Jurkloštru počiva. Pribiti pa moramo, da ne radi pomankanja dela, ampak radi tega, ker želi imeti njen lastnik veleposestnik Falter višji dobiček. Delavstvo je bilo dosedaj tako sramotno nizko plačano, da se ni moglo dostojno preživljati. To pričajo suhe, blede postave delavcev. Vseh brez izjeme. Kdor ima svoj dom in še košček zemlje poleg njega, ta je v nekoliko boljšem položaju. V splošnem je pa taka revščina, ki vpije v nebo. Vsa okolica se izprašuje, kako je mogoče, da postopa tovarnar Falter tako brezobzirno in samolastno.

Delavstvo je po svoji organizaciji zainteresiralo za svoje nevezdržne razmere banko upravo v Ljubljani. Ta je razpisala razpravo na lieu mesta dne 27. oktobra t. l. Razpravo je vodil g. inž. Gorjanc. Bila je brez uspeha. Na vse dokaze in prigovarjanja je odgovarjal podjetnik: Ne odneham. Rajši zaprem tovarno. Niti na to ni pristal, da bi polovico popustili delavci, polovico pa on. Podjetnik je sicer zatrjeval, da mora tako postopati radi krize. **Toda kdo mu naj veruje!** Isti podjetnik je še v začetku septembra t. l. zatrjeval delavstvu, da ne bo znižal plač. Sedaj pa naenkrat taka neodjenljivost! Imajo pač tisti prav, ki trdijo, da je rekla neka oseba, da se ne izplača obratovati, ako ne bo iz tovarne mesečno saj 15.000 Din čistega dobička. Ravno pohlep po dobičku ukazuje, da naj ima delavka plače na uro Din 1.30 odn. Din 1.40. Ravno isti egoizem nalaga družinskim očetom neizvedljivo nalogo, namreč da naj vzdržujejo sebe in družino z 20 do 22 Din zaslužka na dan, pri čemer so nedelje in prazniki izvzeti. Ob teh dneh naj bi se preživljali delavci od prihranjenega zaslužka. Ali ni taka miselnost nepojmljivo zasmehovanje delavca in njegovih naravnih pravic?

Ena taka razprava pokaže vso neskladnost sedanjih družabnih razmer. Človek, ki ima ogromna posestva in ki zapoveduje v dveh velikih obratih; človek, kateremu je prizanesla agrarna reforma ravno radi delavstva, se čuti odvezanega vseh moralnih obvez napram tistim ljudem, ki mu že cela desetletja ustvarjajo bogastvo. Kdo naj bo pa potem obvezan za te stradalajoče delavce? Kdo naj bo odgovoren za bodočnost delavskih družin, ako odklanjajo taki vsako odgovornost? Pa vendar so odgovorni in bodo enkrat dajali odgovor za svoja dejanja. Kajti naravnih in božjih zakonov dosedaj ni še nihče brez kazni prestopal. Kako Bog izvaja svoja kaznovanja, je v njegovi volji. Zgodovina nas pa saj nekoliko uči, kakšni so svetovi, ako Bog iztegne svojo roko, da kaznuje. Jasno je, da mora biti tako. Saj je Bog določil, da naj bo človek kralj, gospod nad materijo in da naj mu ista služi. Sedaj pa mora človek služiti materiji v korist materije.

Taka razprava pa tudi dokazuje, da je sedanja zaščitna zakonodaja prešibka in da ni kos takim položajem. Podjetniku je lahko trditi, da gre podjetje slabo in da bo propadlo, ker mu ni treba **teh trditvev dokazati**. Ko bi moral prinesiti natančne dokaze, ko bi se zavedal, da bo moral odpreti tudi vse tajne predele in svoje tajno knjigovodstvo, ki pokazuje vse drugačno lice gospodarstva, kakor pa bilanca, ki jo izdaje podjetje, potem bi se premislil trditi, da podjetje slabo stoji.

Zalibog naša zakonodaja ne pozna takih določil. Tudi ne obsega tega, da bi prepovedala plače, ki so proti zdra-

Zakaj je toliko neorganiziranih?

V nedeljskem delavskem koticu »Slovenca« smo brali, da je v Sloveniji organiziranih baje okrog 7000 od 80.000 zavarovancev pri OUZD. Dnevnik se je še uštel, ker ni upošteval še vseh zavarovancev pri nameščenski, rudarski in železničarski bolniški blagajni. Število onih, ki spadajo v strokovno organizacijo, je še večje za preko 10.000. V koliko se je pa zmotil v številkah organiziranih, ne moremo kontrolirati.

Nas to trenutno tudi ne zanima. Zanimivejše je namreč zgoraj postavljeno vprašanje, ki ga bomo poskušali ilustrirati predvsem onim krogom, ki »Slovenca« berejo.

Od konca preteklega stoletja dalje obstojajo namreč v Sloveniji strokovne organizacije delavcev in nameščencev, ki se imenujejo **krščanske**. Od leta 1909. je njih voditeljica in centrala Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani. Človek bi sodil, da bodo **krščansko** misleči ljudje povsod in vedno podpirali ter propagirali **krščansko** strokovno organizacijo! Vendar pa to ni tako!

Dokler je živel **dr. Krek**, je bilo stanje še precej znosno. Po vojni oziroma po dr. Krekovi smrti pa se je položaj zelo spremenil, ker je veliko Krekovih učencev pozabilo njegova naročila. Ali se je potem treba čuditi, če ne poznajo krščanske strokovne organizacije tisti ljudje, ki niso bili Kreku tako blizu kot njegovi učenci?

Pa preidimo na dejstva! Splošno se misli, da je dovolj, če izpolnjuje delavec na zunaj vse zapovedi, dejanja so postranska stvar. Zadostuje, če hodi v prosveto, tam igra v burkah in dramatičnih igrah, da nastopa na štafetah in da športata. Včasih je nudil »Orel« (Socialna čitanka) in danes prosvete tudi še socialno šolo. Ta pa se je podajala in se še podaja **šolsko**, kot se recimo uče šolarji zgodovine in zemljepisja. Delavcu, ki se mu nudi ta izobrazba, pa se nikdar ne stavi vprašanje: Kakšen pa je tvoj odnos do vseh teh pojavov v socialnih gibanjih in kakšen bi moral biti? Nikdar se ne reče: Ti bi moral biti v tem in tem aktivni in ne le opazovalec! Ne reče se: Kot krščanski delavec spadaš v krščansko strokovno organizacijo! — Ljudje s to šolo so do naše organizacije **brezbržni**, če je sploh poznajo, ali pa celo **nasprotni**! Take prosvete so in tako prosvetno delo je za nas brez pomena!

Da! Na zunaj se je včasih reklo in zapisalo: »Naši delavci« in podobno. Pa praksa? »Katoliška« podjetja (denarni zavodi itd.) zaposlujejo zelo mnogo uslužbencev raznih strok. Pa vendar? Koliko je od teh organiziranih v naših krščanskih strokovnih organizacijah? **Lahko bi jih na prste našteali!** Pa zakaj? Uslužbenci

vemu razumu, n. pr. plača Din 1.40 na uro. Tudi to še ni uvedeno, da bi bili tudi podjetniki primorani omejiti svoje brezpotrebne in velike izdatke v času krize v korist splošnosti. Trdijo, da vzdržuje podjetnik in veleposestnik Falter veliko stanovanje na Dunaju. Vzdrževanje tega stanovanja požre mesečno težke tisočake. Kako pa pride do tega, da naj zareže nož pohlepa prav do srčnih žil delavske ekzistence v korist višjemu dobičku, namesto da bi opustil podjetnik brezpotrebno in brezplodno razkošnost. S tem bi prihranil veliko več, kakor znaša vsota, ki jo hoče odtrgati delavstvu. In končno, kako naj se sklada z idejo svobode naroda in z idejo narodnega gospodarstva, da naj hirajo radi prenapornega dela in radi preslabe prehrane naši domači sinovi, samo da ima podjetnik več sredstev, da jih vrže v naročje Nemcu zetu, ki še ni nikoli

vedo, da so njihovi gospodje in predpostavljeni neprijazni Jug. strok. zvezi in se ne organizirajo, ker je **košček kruha le nad vse vreden**. Notranje korajže, da bi se organizirali proti volji gospodarjev, pa nimajo, ker jim orlovski in prosvetna izobrazba nista dali potrebne samostojnosti in orientiranosti. **Vsa ta masa je neorganizirana!** V kolikor je pa organizirana, je pa organizirana (bančni uslužbenci) v marksistični internacionali! Kdor hoče dobiti kruh v teh podjetjih, ne sme biti član JSZ. Dokaz: V konkretnem slučaju se je informiral odločujoči gospod nekega podjetja o prosilcu za službo, če ni morda član naše nameščenske organizacije; če bi bil, ne bi dobil službe; ker je bil odgovor nikalen, je bil sprejet!

Ce bi bili odločilni činitelji, ki so tu mišljeni, uvidevnejši, bi bilo pričakovati, da se bo stvorila nameščenska strokovna organizacija izven JSZ kot samostojna. Vendar pa niti do tega ni prišlo. To je jasen dokaz, da gospoda ne pozna bistva strokovne organizacije, ampak da ji gre le za to, da ima tudi v delavsko-nameščenskih krogih za nekatere slučaje pripravljene ubogljlive elemente, ki ji bodo sledili brez pomisleka. **Ni geslo: Strokovna organizacija — ampak: nasprotovanje strokovnemu samostojnemu gibanju.**

Iz tega mrtvega negativizma in nerazumevanja se tudi vedno porajajo misli o združbah, ki bi mogle **nadomestiti** strokovno organizacijo in ohraniti »dobre delavce«. Iz tega nagiba se je napravil separaten poskus v Kranju, ki je pokazal popoln nesmisel. Sličnih akcij in iz tega nagiba se tudi dajejo injekcije našim organizacijam po nekaterih krajih. **Ali se more gospoda čuditi, če je zavedno delavstvo z odločno potezo v pravem trenutku po svojih delegatih odbilo težko roko, ki se je hotela polastiti krščanske strokovne organizacije? Ne! Vsakemu pravemu delavcu mora biti samostojna strokovna organizacija ponos!** V boju za samostojnost nas more tolažiti le dejstvo, da ni tako le pri nas, ampak da je isti pojav tudi v Nemčiji, kjer centumški krogi strokovni organizaciji tudi radi očitajo, da je levičarska in premalo krščanska.

Krščanska strokovna organizacija ima nasproti »krščanskim« ljudem mnogo težje stališče kot marksistična. Znano je, da »katoliški« gospodarski krogi in privatniki veliko bolj **brezobzirno** nastopajo proti njej kot bi to storili proti marksistični. Več naših organizacij je bilo vsled tega uničenih! Kako to? Ali se mar katoliški podjetnik rajši pogaja z marksistično organizacijo kot s krščansko? Stvar je v tem: **Duša naivnega delavca, »naturaliter**

gani z mezincem, da bi pomnožil premoženje veleposestnika v Jurkloštru!

Kaj pa delavci mučeniki? Sprejeli so vsiljeni boj. Res je, da so izžeti in brez sredstev. Toda kadar je človek prizadet in žaljen v svojih najsvetejših in najosnovnejših pravicah, **postane junak**. Naši tovariši v Jurkloštru so v resnici junaki. Ustnice imajo stisnjene, **toda vzdržali bodo za vsako ceno**. Saj se bore za pravico.

Da, za pravico! To potrjuje tudi občinstvo. Saj je vsa okolica proti Falterju. Kmetje in vsi drugi se zgražajo nad njegovim postopanjem. Vsi ti pravijo: **Le korajžno se borite. Mi Vas bomo po svojih močeh podpirali. Bodite trdni in zvesto skupaj držite. Eden za vse, vsi za enega.**

Takšen poziv odmeva danes po Jurkloštru in se dviga enodušen odpor pod geslom: **Zivela pravica!**

christiana« je **dobra**. Ne tako podjetnik. Njemu je glavno **dobiček**. Pri tem se ne ozira na to, če bo trpel zaradi njegovega pohlepa krščanski ali marksistični delavec. Njemu je glavno lastno zadovoljstvo. Ker pa pozna delavčev miselnost (»gospod« mora biti dober, saj hodi tudi v cerkev in še zelo pobožen je »in zakramente redno prejema), pa to izrabi in zelo rad pridiguje razcapanemu delavcu skromnost. Delavcu ne ugodi in se ne pogaja z njegovo organizacijo. Posledica: Organizacija mora razpasti. Delavstvo pa hodi s skrivljenimi hrbti, dočim »pridobitnemu krogu« raste profit na račun delavskih žuljev. **To so posledice dela onih Krekovih učencev, ki so pozabili na mojstra in so postali delničarji in upravni svetniki delniških družb.** Mnogokrat so ravno oni krivi, da roma krščansko delavstvo v marksistični protiverski tabor! **Samo nazorno delo!**

Zdi se, da imajo tudi razni »delavski koticiki« isti namen: Uspavati delavca in držati ga v nevednosti in mišljenju, da more prav dobro izhajati **brez strokovne organizacije**.

Jedke so gornje besede. Niso napisane iz sovraštva. Napisane so iz občutja, da je vse delo in početje prosvetarskega dela in nekaterih krogov spočeto iz **nepravega namena**, da ni naravnano proti pravemu cilju in da je v vsem tem velik **konec judovskega farizejstva in pismarstva**. To ni odkrito krščansko delo!

To je ilustracija razmer, ki je ni napisal »ekstremni levičar« in »demagog«. Ni kritika, ampak fotografija — mrtva in brez olupšave!

Naj bo konec! Pripominjam: Ko bi bilo več odkritosti in poštenja ter spravevanja samega sebe, bi bilo marsikaj drugače. Ne bi se bilo treba izpraševati: »Zakaj tako malo organiziranega delavstva in nameščentva?« Moralo bi se reči: »Vemo, zakaj to. **Toda to je naša krivda, naša culpa!**« Temu spoznanju bi morala slediti nova dejanja.

Po dosedanjih izkušnjah pa nam ni pričakovati ne enega ne drugega. **Delajmo**, da bomo mogli grešnikom dati nekoč močen in silen odgovor! V nas je rešitev — **»onstran«** breža je ni!

Dom dela in počitka!

Kdor je imel priliko hoditi na sestanke skupin in družin naših organizacij, je gotovo nazaj grede študiral o različnih nedostatkih v delu krajevnih edinic. Povsod skoraj — le malo izjem je — pa je vzrok teh nedostatkov premajhna izvežbanost in samostojnost naših delavcev.

Manjka nam ljudi, ki bi mogli samostojno voditi delo naših krajevnih edinic.

Manjka nam ljudi, ki bi sami brez predhodnega naloga central in prošenj skrbeli za širjenje in ustanavljanje edinic.

Potrebujemo torej za prosep našega pokreta samozavestnih, močnih in dobro naobrazanih delavcev-pokretašev.

Nekega osrednjega doma nam je treba, kjer bi se zbirali, poučevali, nabirali novih moči, se medsebojno zbližali in tako prerajeni šli zopet na delo.

Temu namenu naj bi služil »Dom dela in počitka«, katerega namerava zgraditi s podporo vseh članov organizacij naša Gradbena zadruga »Delavski dom«, oziroma njen delovni akcijski pododbor. Stavljjen je že načrt in program dela, ter bo objavljen v eni izmed naslednjih števil listu.

Tovariši! Kljub krizi in res težkim gmočnim razmeram dokažimo, da se ne ustrašimo dela, ako gre za naš skupni blagor. **Delo je naše**. Zato, ko prejmete navodila za nabiralno akcijo, tekmuje v delu, da bo naš dom čimprej stal nam vsem v ponos in korist.

Poročila z delavskih bojišč

Jugoslovanska strokovna zveza

Lesni delavci

Jurklošter. Dne 27. oktobra t. l. so bila pogajanja v našem podjetju tovarne lesnih izdelkov. Pogajanja je vodil g. inž. Gorjanc od inšpekcije dela v Ljubljani. Delavsko zbornico je zastopal tov. Anton Marinček, prihitel je med nas tudi narodni poslanec Alojzij Pavlič. Razprave sta se udeležila tudi gg. župnik in župan. Domače delavstvo so pa zastopali tovariši: Senica, Šeško, Kranjc in Wolf. Vsi skupaj niso mogli pregovoriti podjetnika Falterja, da bi saj nekoliko odnehal. Zaradi tega je sklenilo delavstvo, da vztraja pri svojih zahtevah. Te že sedaj tako borne skorjice kruha si ne pusti vzeti. Boj je vsiljen, za to bomo pa mi delavci zmagali.

Rimske Toplice. V tukajšnji tovarni podjetnikov se gode čudne reči, vedno večji nered je. Kriv je vsega tega obratovodja. Na eni strani bi se rad delal delavstvu prijazen, na drugi strani pa hoče biti preposluššen izvrševatelj povelj znanega delavskega prijatelja veleposestnika in tovarnarja Falterja. Strokovna organizacija mu je seveda na potu. Mesto, da bi jo upošteval in izvrševal važnejše stvari v sporazumu z organizacijo, kar bi bilo koristno za obe strani, gre v vseh svojih korakih preko nje. Organizacija je izprevidela, da bi bilo bolje, ako bi bili v vseh oddelkih predelavci moške osebe. Obratovodji so bolj po volji ženske. No, pa če jih že hoče imeti, bi pričakovali, da bodo tako mesto opravljale starejše, že kvalificirane. Tudi to ne. Take odpuste, pa nastavi novinke in sicer takoj kot svoje zaupnice. Take morajo imeti le eno kvalifikacijo, da znajo nemško. — Svojo človekoljubnost kaže tudi napram delavcem. Večkrat smo že podarili, kako neredno dobivamo izplačane celo te bore solde. Kljub temu zahteva, da naj vozijo delavci po šihlu iz Gračnice v Rimske Toplice blago (do 150 kg). Do Rimskih Toplic je več kot pol ure. Premislite! Za to pot je do predkratkim plačeval le enurni zaslužek (3 Din). Na protest je obljubil 6 Din. Tudi za ta denar bi peljal delavec blago, toda zahteval je, da naj dobi prej svoj zaslužek izplačan, sicer ne pelje. Kaj napraviti nadvse »pravični obratovodja«. Delavca pošlje za kazen na dopust. Organizacija je pa sklenila, da bo napravila enkrat konec temu postopanju. Delavec mora delati 8 ur. Odvažanje blaga pa ne spada k tovarniškemu delu, zato ne more biti govora o kakem nadurnem delu, ampak je to nekaj čisto privatnega. Tovarna naj se z delavcem domeni in prav pošteno plača vožnjo, kakor zasluži, ne pa kakih 6 Din, saj zasluži še kitajski kuli več. — Naši tovariši v Jurkloštru se krepko drže. Mi smo sklenili, da ne bomo ničesar takega napravili, kar bi jim bilo v škodo. Ta sklep bomo tudi zvesto držali.

Kovinarji

Guštanj. V nedeljo, dne 6. novembra bo ob devetih dopoldne v prostorih gostilne Cvitanč v Guštanju sestanek naše skupine. Na sestanku bo poročal zastopnik centrale iz Ljubljane. Vse člane vabimo, da se sestanka zanesljivo udeležijo.

Viničarji

Uradni dnevi tajništva SZV v Mariboru bodo za ta mesec 5. in 6. in 19. in 20. novembra. Priporočamo vsem, kateri bodo imeli kakšne zadeve, da pridejo v soboto, to je 5. in 19. novembra, ker v nedeljo je uradni čas zelo kratke radi drugih poslov skupin v okolici Maribora.

Pekre. Vabimo vse člane »Strokovne zveze viničarjev« na sestanek, ki bo dne 6. novembra 1932 ob pol 10 v gostilni Tomše v Pekrah. Povabite vsak svoje znanca viničarje, ki še niso organizirani, da bo naša moč večja.

Takšni so! Viničar Krajnc je prišel v konflikt radi nekih stvari, katerih mu gospodar ni maral plačati. Spomnil se je strokovne organizacije, saj je bil nekoč njen član. Prišel je in rekel: »Pomagajte mi sedaj, če zmagamo, pristopim nazaj, drugače pa ne.« Torej samo takrat, bi taki organizacijo priznavali, kadar jim »sila prede«; samo takrat bi plačali članarino, če bi že vnaprej najlepše uspehe in koristi želi? Zato je moral biti tudi odgovor: »Če tako misliš, tedaj mi nič ne pomagamo. Kakšne uspehe pa smo že vnaprej mi imeli, ki smo že toliko let organizirani, ki smo toliko borbe in trteve že doprinesli, da vi vsi neorganizirani in spekulanti naše stanovske skupnosti sploh še nekoga imate, kamor se zatekate, ko vam voda v grlo teče in ko vam povsod vrata zapro. Z Bogom!«

Prav je pogodil. V tiri Sv. Miklavža pri Ormožu je še precej takih viničarškov, ki strokovni organizaciji viničarjev hudo nasprotujejo. V Brebrovniku se je nekdo čez glavo zaklel, da organiziranega viničarja sploh v službo ne vzame. Tako je tudi zavrnil enega naših tovarišev, da ga zato ne vzame v službo, ker je član SZV. Ker so ravno najboljši in najbolj zavedni ter izobraženi viničarji vsi organizirani, je ta z lahkoto dobil službo pri drugem viničaršniku. Prejmi pa si je le zamislil na tega dobrega viničarja ter je zaželel dobiti ga v službo. Zato ga je osebno poiskal in prosil, če bi hotel vseeno v njegovo viničarstvo. Ta pa se je odrezal: »Kmeti si vzemi v viničarstvo, ker nas viničarjev ne trpiš, ali pa viničarstvo prazno imej. Sam si gorjico obdeluj, če smatraš, da imaš samo ti pravico živeti, mi siromašni ljudje pa ne. Ne grem k tebi nikdar in za nobeno plačo.«

To je odločnost. Ko bi bilo več takih, bi nam drugače bilo. Navadno pa, ko službo išče, skoraj po kolenih lazi pred viničaršnikom, sprejme vsakršne pogoje, dostikrat celo brez pogodbe, ko pa potem začuti, da ne more več naprej, da dela skoraj zastoj, tedaj pa ga naj organizacija izvele, ki jo je prej utajil in ni maral njenih navodil. Kdor svojega stanu ne ceni, ga tudi vreden ni! Svoj stan ceniti, pa se pravi: boriti se za svoje dostojanstvo in pravice v človeški družbi.

Tragičen poslovilni večer. Navada je ta: ko viničar iz službe odhaja, so tedaj med njim in gospodarjem ob času trgatve in prešanja pravi poslovilni trenotki. Viničaršnik zadnjikrat preša pridelek, pa tudi znoje in žulje odhajajočega viničarja. Ni bilo že malo slučajev, ko je gospodar jokal ob odhodu svojega viničarja, predvsem če je ta bil že daljši čas v službi. Saj se viničarji tudi ne selijo samo radi krivice, marveč tudi radi boljše službe, ali radi lastnih družinskih okoliščin. Tako je bila na Ježovini vdova že 16 let v službi in sedaj odhaja prostovoljno drugam. Doba 16 let je dolga in trda doba dela na enem »gruntu« in pri enem gospodarju. Spodobilo bi se in pravičeno bi bilo, da se ne pripravi samo dobra večerja, ampak da se bi dalo tudi družini, taki viničarki vsaj priznanje, če že ne nagrada za njen trud in zvestobo. Nekdo, ki pa se je udarjal po prsih, češ gospodar sem, je s svojim zbadanjem napravil ta zadnji večer tukaj prav žalosten in surov. »Kaj vi viničarji, vi berači, ki nikjer nič nimate, ki samo prosjačite, samo plače zahtevate. Mi viničaršniki, mi smo nekaj. Kaj ta vaša postava, ki si jo sami delate, kaj vaša organizacija. Vse postave, vse organizacije bodo propadle. Tudi vi viničarji, tudi vsi tisti vaši... mi viničaršniki, posestniki, mi bomo pa ostali id. — celo kolobocijo, da je še škoda papirja. Ni vredno sploh, da bi se to spravljalo v javnost, ker besede so puhle in izrečene v največji alkoholni napetosti, vendar pa je treba osvetliti, kako znajo danes gotovi, tudi katoliški ljudje, ceniti tako dolgo dobo službovanja in kako znajo spoštovati pri odhodu viničarje, ki celih 16 let delajo samo njim, da pri zadnjem delu ne zmorejo drugih besed, kot so one zgoraj navedene. Kruta je pravica hlapca Jerneja! Nehvaležnost je plačilo sveta!

Rudarji

Hrastnik. V zvezi z nameravano redukcijo pri rudniku se bodo izvršile tudi nekatere osebne spremembe na višjih mestih. Dosedanji obratovodja na Ojstrem inž. Keck, po rodu Nemec, ki je prišel šele februarja t. l. k nam iz Kočevja, bo premeščen k rudniku v Trbovlje, ob tam pa pride inž. Schneider.

Dasi zatrjujejo, da se je TPD. po vojni nacionalizirala, dokazujejo premestitve baš

nasprotno. Skoraj na vseh vodilnih mestih se nahajajo tuji, ko imamo vendar dovolj sposobnih domačinov. Za rudarja je pa konkretno vseeno kdo je na višjem mestu, samo, da bi mu dali kar potrebuje za vsakdanje življenje zase in družino.

Hrastnik. Udarce za udarcem pada na rudarja, tako, da je izgubil vsako upanje, da se njegov eksistenčni položaj v doglednem času izboljša. Zdelo se je, da po zadnji veliki redukciji v mesecu maju t. l. ne bo nove. Toda od preteklega tedna sem se govoril, da namerava TPD ponovno znižati stalož rudarjev in to predvsem oženjene. Ako se napoved uresniči sedaj tik pred zimo, potem res ne vemo, od česa naj rudar sploh živi s svojo družino. Ali se naj zanaša na podpore, ki so kakor kapljice v morju bede in revščine, ki je že sedaj na višku. Vzemi mirjenje rudarjev kakor ostalega prebivalstva, zlasti obrtnikov, je zato razumljivo.

Trbovlje. Epidemija. Zopet se je pričela pri nas širiti griža. Svoj ugodni prostor si je našla na Polaju v rudniški hiši št. 67, ki vendar nima boljšega mesta kot tu. Prav nobeden stanovalec te hiše se ne čudi, če oboli na nalezljivki. Se manj se pa čudijo zdravniki. Saj so tukaj stanovanja za koze, ne pa za ljudi. In vendar mora stanovati v tej stavbi 48 rudarskih družin. Rudnik ima svoj konjski hlev urejen veliko bolj moderno in celo bolj higiensko, kakor so stanovanja, v katerih prebiva okrog 120 ljudi. No, pa saj rudar ni človek, konj je tudi dražji nego delavec.

Tako pravijo. Premalo je 15 odstotna dividenda, tako so na obnem zboru TPD rekli g. delničarji. Tuji so. Naročili so domačim g. upravnikom: Iščite, kjerkoli hočete. Dobiček mora biti večji, drugače... Pa so gospodje na eni izmed svojih sej rekli: Kje vruga naj še kaj pritismo. Oho, saj še imamo! Prvo bomo gledali tako, da bomo bolj redno obratovali v onih obratih, kjer je produkcija cenejša. Drugič bomo štedili pri električni razsvetljavi. Uvedli bomo delo tako, da bodo zunanji delavci s 1. novembrom t. l. pričeli z delom mesto ob 6 ob 7 zjutraj. Tretjič: izmenjavali bomo delavno silo. Vse od 40—50 leta starosti bomo polagoma odslovili s tolažbo da bodo dobili pokojnino. Tukaj pa bodo polagoma dohajali v blagajno tudi jurčki. Četrta pot pa bo ta: vpili bomo eden na drugega in drug drugega bodo umetno priganjali k delu, končen rezultat bo 25 odstotna dividenda ob letu. Predsednik-tužec bo gotovo drugače godil nego je letos.

Pravi liferant za življenske potrebščine je postal g. poslanec Lojze Pavlič. Dovaža med uboge rudarje zanje po 0,70 Din kg, krompir 0,80 Din, jabolka 0,70 in koruzo 1 Din za kilogram. Naroča tudi slanine delavcem po nižnji ceni. — Delavci so mu seveda hvaležni in pravijo, da takega poslanca še niso imeli. Trgovci pa pravijo, da to ni dobro, če kdo dela brez dobička in da to pri njih ustvarja krizo. Vsem pač ne ustreže.

Strokovna skupina rudarjev ima svoje redno predavanje v ponedeljek 7. t. m. ob

5 popoldne v tajništvu Loke 258. Predaval bo č. g. prof. Radej Mirko o socialni vedi. Za vse člane obvezno. — Odbor.

Dramatični odsek Krekove družine uprizaro v nedeljo 6. t. m. ob pol 6 zvečer v dvorani Bratske zveze Svoboda na Lokah pri Zagorju igro »Divji lovec«. V obilni udeležbi vabi odbor.

Tamle za vodo na nekem telovadišču se je neki odlični gospod izrazil otrokom, da je cerkev za stare ženske, katere bodo kmalu pomrle. Jaz pa trdim, da bi prav njemu prišla cerkev prav, ki bi se pri njej naučil, kako je postopati s šolsko mladino. Drugič več o tem odličnjaku.

Razno

Prevalje. V nedeljo, dne 6. novembra bo ob treh popoldne v prostorih gostilne Kristan na »Fari« sestanek članstva naše skupine. Ker bo na sestanku poročal zastopnik iz Ljubljane, vabimo vse člane, da se sestanka zanesljivo udeležijo.

Vrhnika. V času velike brezposelnosti, ki je pri nas ne samo v usnjarski industriji, ampak tudi v vseh drugih obratih, je tudi ena izjema, in to je usnjarsko podjetje Verbič, ki dela — dobesečno povedano — vsak praznik in tudi ob nedeljah. Da se dela v »slučaju potrebe« tudi ponoči, in se nič ne gleda, ali gara delavec 12 ali 16 ur dnevno, menda podjetje nima nikakega dovoljenja od Inšpekcije dela. Toliko usnjarskih pomočnikov je pri nas brez dela že več kakor eno leto, tu se pa dela preko v zakonu dovoljenega časa. Kdo bo napravil tukaj red?

Maribor. Vabimo vse člane, tudi tiste, ki so s članarino zaostali, da se gotovo udeležijo sestanka, ki je sklican za nedeljo, dne 6. novembra ob pol 10 dopoldne v prostorih JSZ, Sodna ulica 9-111. Na sestanku poroča o važnih delavskih vprašanjih zastopnik centrale iz Ljubljane. Tovariši, agitirajte za udeležbo in pripeljte s seboj tudi prijatelje! — Odbor ekspoziture JSZ.

Delavska mladina

Trbovlje. (Z revizije.) Tu je aktivnost in delavnost. Odbor je prenehak. Naj se zaveda, da le on odgovarja pred bodočim obnim zborom. Kar pridno naj se trudi naprej z mladino. To je za nas važno. Saj kar je starejših fantov, so itak že sposobni, da poprimejo v strokovni organizaciji. Kadar pa mislite kaj storiti, pa kar izvedite; ne hodite izpraševati za deveto goro.

Hrastnik. Krekova mladina ni imela svojih prostorov in je morala s tedenskimi sestanki prenehati. Tudi drugih ovir ni manjkalo in se je delalo sploh na to, da se »ubije«. Dobili smo sedaj eno sobo v našem, kjer bomo uredili knjižnico. Imeti bomo pa redne tedenske sestanke in mesečne družinske večere. Prvi družinski večer bo na Martinovo nedeljo. Sklep odbora je tudi, da se obnovi tamburaški zbor in da se ustanovi krdele obrtnih vajencev. Poleg tega se pripravljamo na ponovitev

Upton Sinclair:

DOLARJI

roman

(Naslov v izvirniku: Mountain City)

»Prav, prav, mladi mož,« je dejal oni, in glas mu je zvenel zdaj prijazneje, čeprav mu je na ustih še vedno ležal prezirljiv smeh. »Vi ste dečko, delali boste čast vaši Almi Materi. Slišal sem že, da rase na našem zavodu nov rod mladih udarnikov in bi bil že kdaj vedel, kaj je prav za prav s to rečjo. Ko se boste vrnili v pension, povejte študentom, da prejmem vsak dan približno pet in dvajset pisem s predlogi, kako naj porabim to vsoto. Če bi hotel poslušati vse nasvete, bi moral izdati vsaj trikrat toliko, kakor sploh imam.«

III.

Vztrajaj, Jed Rusher! Ne teče sicer tako, kakor si pričakoval ti, a nikar ne pozabi poglavitnega: zdaj si pri enem izmed najbogatejših mož v mestu. Sicer se ti morda smeje, vendar pa bo lahko rad ali nerad dobil vtis o tvoji osebnosti in se bo začel zanimati zate!

»Bojim se, da sem se zelo neumno obnašal mr. Warren, pa saj je razumljivo, da nisem imel pojma o vaših razmerah — do zdaj sem poznal enega samega bogataša in to je bankir v Zionu, čigar ustanovo sem na višji soli dobil, da sem tako sploh mogel prilezti do univerze. In ko tako uživam tukaj zastoj, pouk, pa zvem, da je zavod v težkočah in da potrebuje denarne podpore. Dobro vem, kaj mislite pod pomanjkljivostmi vzgoje — opazil sem že precej, da ni tisto, kar se tam učimo, prav zelo smoteno in uporabno. A prehodil sem dobro moralno šolo, sir, in vam zagotavljam, da sem se naučil mnogo koristnega, odkar sem od pesa prišel sem.«

Stari gospod je prediral Jeda s pogledi. Jed je to zapazil in se je trudil, da bi našel pravo pot. Toda tipal je po temi, zakaj ni mogel razgonetiti misli tega moža in ni niti slutil, kaj bi on rad slišal.

»Povejte mi,« je rekel stari gospod, nenadno, »ali ste brali, da sem pri neki prodaji zemljišč zaslužil celo premoženje; kaj ste si mislili pri tem?«

»No,« je odvrnil Jed, in zdaj je res prvokrat govoril iskreno, »mislim, da je to posrečena poteza.«

»Drugega nič?«

»Ne. Seveda sem mnogo premišljal o tem. Tedaj sem prvič spoznal, kako važno je, da ima človek glavnico. Jaz

nimam kapitala; vso zimo sem kuril peči, da sem se preril, in zdaj, ko je tega konec, stojim pred nalogo, da si poiščem novega dela.«

»Torej ste zapazili, da nimate prav posebno dobrih kart?«

»Ne sir, tega ne bi dejal, a nenavadno sem se čutil zelo osamelega in bi bil rad imel kakega prijatelja ali kogarkoli, ki bi mi nudil kako nado.«

»Oh, morda tudi sami niste bili popolnoma neprizadeti, ko ste me poiskali?«

Jed je zardel, toda tega brezsrčnega inkvizitorja ni bilo mogoče nalagati. »Mr. Warren,« je govoril, »ali more biti človek neprizadet, če se mora sam ubijati za življenje in so časi tako težki kakor prav zdaj?«

Stari gospod je molčal in Jed je sedel ter v notranjščini drhtel. Ali je našel pravo pot? Niti prav od daleč ni mogel tega uganiti in zato si ni upal govoriti naprej.

Oni je premišljal in Jed ni mogel storiti drugega, kakor čakati.

Končno je veliki mož odprl usta. »Morda bi mi bilo mogoče, da vam pomagam, mr. Rusher?«

»Res, sir?« je dejal Jed in se trudil, da bi skrival razburjenje.

»Morda bi univerzi pod kakimi pogoji nekaj podaril — ustanovo recimo kakih petdeset tisoč dolarjev.«

Velika knjižnica s stenami, polnimi knjig se je začela majati in se vrteti Jedu pred očmi. Komaj je hotel verjeti usesom. Petdeset tisoč dolarjev! Če bi se mu posrečilo oskrbeti tako vsoto, bi bil takoj najuglednejši mož na univerzi. V študentovskem tedniku bo izšlo poročilo s sliko — in morda celo v »Postu«.

»Res, mr. Warren?« je z muko tlačil iz sebe. »Kakšni pogoji bi to bili?«

»Moj namen bi bil,« je odvrnil oni, »osnovati stolico za agrarno reformo.«

»Agrarna reforma!« Jed je sicer vedel, kaj znači beseda agrarni, in je tudi vedel, kaj znači beseda reforma, a v konliker se je mogel spominjati, ni še nikdar slišal obeh besed v tesni zvezi. Zato mu nista povedali popolnoma nič. Vendar eno izmed pravil za vedenje, ki si jih je bil vtpepel v glavo, se je glasilo: Nikdar ne pokaži svoje nevednosti, če je le mogoče! »Agrarna reforma,« to je morala biti na vsak način kaka ideja ali nauk, nekaj, o čemer imajo profesorji predavanja; in če je veliki in bogati Mr. Warren to želel in hotel za to nekaj plačati... »Dobro, sir,« je odgovoril Jed na mah, »prepričan sem, da se bo dalo napraviti.«

igre »Deborah« v Trbovljah. Dela je torej dovolj. Sodelovanje v odboru je obljubil tud naš stari borec tov. V. Eržen, ki je najzgodnejši katoličan v Hrastniku; z njim bo pozicija društva močno okrepljena. Zavedamo se, da smo dolžni sebi, pokretu in mladini, da stvarno in aktivno delamo! Živi borba!

Polhovgradec. (Z revizije.) Družina v Polhovem gradu spada prav za prav k nastajajočemu našemu kmetiskemu mladinskemu pokretu. Centrala bo morala na vsak način to upoštevati. Čeravno je družina v težkem položaju, pa jo drži zavednost in ljubezen do stvari. Cimveč stika s centralo.

Tržič. Naša družina bo imela občni zbor v nedeljo 6. novembra. Zadnje čase smo se zopet nekoliko razgibali. 9. oktobra smo igrali igro »Vest«, ki smo jo ponovili 16. oktobra. Imamo pa že pripravljeno igro »Tri modrosti starega Vangar«. (Prav da igrate. Kaj pa drugo delo?)

Hrastnik. V nedeljo 30. oktobra je naša družina imela redni občni zbor. Poročila so pokazala, da je bila do poletja aktivnost še dosti dobra; pozneje so pa nastale neprilike od strani, kjer smo jih najmanj pričakovali. Čutili smo se premalo samostojne menda. To nas je pa izužilo. V bodoče bomo pa že drugi tičli. Izvolili smo nov odbor: Eržen Viktor (predsednik), Klanšek Avgust, Ramšak Vilh, Smit Alojz, Kamin Marija, Babič Pavla, Rebov Albert. Zastopnik centrale tov. Langus nam je v vžigajočih besedah pokazal osnovne temelje naše organizacije, to sta prva člena borčevskega zakona: *bodi veren! in bodi socialist!* Na teh temeljih moramo graditi vse vzgojno, prosvetno in športno delo. Nadalje je govornik prav jasno

pokazal, kje mladina ne more biti, ako je res delavska in katoliška. Prav dobro je govornik zadel zlasti za naše razmere. Prihodnje leto bodo poročila že boljša, kot so bila letos, vsaj tako kaže.

Krekova zajednica na Hrvatskem

Pred kratkim smo poročali, da je ustanovljena v Zagrebu »Krekova zajednica« t. j. delavsko kulturno društvo, ki ima iste cilje kakor naša Krekova mladina. Kakor izvevmo, mlada organizacija lepo deluje in napreduje. Pa še več. Dnevno prihajajo na zajednico v Zagrebu vprašanja iz province za ustanovitev podružnic. Ta hvalevreden pojav daje najlepše upe mladi organizaciji.

»Hrvatska Straža« od 15. t. m. piše: »Z ustanovitvijo »Krekove zajednice« v Zagrebu je dana delavstvu organizacija, katerega ga hoče voditi k prosvetnemu in kulturnemu napredovanju, računajoč z njegovo mentaliteto, z njegovo razredno pripadnostjo.

Za ustanovitev podružnic so se prijavili iz: Požege, Sršaka, Koprivnice, Čakovca, Varaždina, Vukovara, Broda, Ogulina i. dr. krajev.

Vsem tem novoustanovljenim zajednicam (družinam) bo dana v najkrajšem času skupna vez z ustanovitvijo zveze v Zagrebu.

Krščansko socialistično delavstvo v Sloveniji se iskreno veseli napredka naših hrvatskih tovarišev in jim želi obilo uspeha. O delovanju organizacije, ki ima isti namen kot naša Krekova mladina bomo še poročali.

lina, inšpektorja inž. Barago in zastopnike časopisja.

Pri obravnavanju dnevnega reda so bili proračuni in računski zaključki sprejeti soglasno. Pri razpravi o odprodaji enega dela palače zbornice glavni bratovski skladnici so na predlog delegata Gilčverta sklenili vsi trije klubi, da delavstvo ne bo odprodajalo od svoje palače prav nič, nima pa prav nič proti temu, ako se sklene z glavno bratovsko skladnico slična najemniška pogodba, kakršna je med Osrednjim uradom za zavarovanje delavcev in med Delavsko zbornico. Seveda je težko za denar.

Daljša debata se je razvila tudi o predlogu upravnega odbora, da skupščina sprejme pravilnik o dajanju brezposelnih podpor. Zbornica nima toliko sredstev, da bi mogla dajati podpore v lastnem delokrogu. Iz svojega proračuna more določiti letno le 100.000 Din za brezposelne. Zato je upravni odbor mnenja, da je bolje, da nakloni primerne vsote tistim občinam, v katerih žive v večjem številu delavci. Na ta način bi mogla nuditi brezposelnim dejanske podpore, na drugi strani bi pa vplivala inicijativno na občine same, da bi dajale v svoje proračune tudi primerne postavke za brezposelne. Proti temu naziranju je nastopil v imenu narodnega kluba gosp. Kosem. Bil je mnenja, da mora Delavska zbornica pri razdeljevanju brezposelnih

podpor upoštevati le strokovno organizirane delavce in da se naj bi podpore razdeljevale preko strokovnih organizacij. Stal je tudi tozadeven predlog. Stališče g. Kosma je sicer popolnoma pravilno, toda razmere so zaenkrat take, da doseže razdeljevanje brezposelnih podpor na način, kakor ga predvideva od upravnega odbora predlagani pravilnik, večji učinek, zato sta glasovala za pravilnik klub Strojnikov, dočim je bil narodni klub proti.

Važno je bilo poročilo blagajnika Delavske zbornice g. Rado Čelesnika. Poročeval je važnejše postavke v proračunu in bilanci, pri čemer je dodal marsikatero zlato zrno.

Ko je obravnaval brezposelne podpore, je moral priznati, da je to, kar more nakloniti zbornica iz svojega proračuna, le kapljica v morje sedanje nepopisne bede. Zbornica zasleduje s tem čisto določeni cilj, namreč, da bi pritiskala na občine in banovine, da bi tudi one prispevale za omiljenje brezposelnosti, zlasti pa želi zbornica, da bi se vprašanje brezposelnosti vendar enkrat načelo principijelno.

V proračunu Delavske zbornice je določena tudi postavka za *pravno zaščito obratnih zaupnikov*. Ta postavka ne zadostuje. Kajti obče je znano, da je zelo težka zaščita že organiziranih zaupnikov, še težje izvoljenih obratnih zaupnikov. Delavske strokovne organizacije imajo namreč hudega nasprotnika. Gotovo je strokovna organizacija duhovno nad podjetnikom, toda finančno je šibkejša. V preteklem letu je bila proračunska postavka za podporo in pravno zaščito

obratnih zaupnikov precej prekoračena. To dokazuje, da odpustajo podjetniki obratne zaupnike v velikem številu. Praksa dokazuje, da je najboljša zaščita obratnih in organizacijskih zaupnikov v močnih in finančno trdnih organizacijah (grafičarji).

Na skupščini je prišlo do izraza važno spoznanje, da spadajo nameščenci med proletarce in da je njihova usoda zvezana z usodo vsega delavstva. Želimo, da bi poglajalo to spoznanje zelo globoke korenine, obenem pa, da bi rodilo obilne sadove. Delavec in nameščenec spadata v eno in isto fronto.

Pred skupščino so imeli posamezni klubi seje, na katerih so razpravljali o delovanju Delavske zbornice v zadnjih treh letih. Klub krščanskih socialistov je do potankosti pretresel vsa ta vprašanja in napravil primerne zaključke. Obenem je izrazil popolno zaupanje svojim članom v upravnem odboru Delavske zbornice in drugih institucijah. Ta resolucija se glasi:

Klub krščanskih socialistov-delegatov Delavske zbornice v Ljubljani je na svoji plenarni seji dne 29. oktobra 1932 vzel poročilo tov. predsednika Franca Terselgla o splošnem položaju ter tov. podpredsednika Franceta Žužka o delovanju delegacije JSZ v upravnem odboru D. Z. z odobravanjem na znanje z ugotovitvijo, da je pravilno in dosledno vršila svoje dolžnosti, imajoč pred očmi kulturne, socialne, posebno pa gospodarske koristi celokupnega delavskega razreda, vsled česar izreka tako svojemu poštovnemu predsedniku kakor tudi celokupni delegaciji svoje priznanje in zaupanje.

Skupščina Delavske zbornice

V nedeljo 30. oktobra t. l. je bila po triletni pavzi skupščina delavske zbornice v Ljubljani. Skupščina se ni smela po direktivah ministrstva za socialno politiko preveč na široko raztegniti, smela je obravnavati le predmete, ki se tičejo zbornice kot institucije. Radi tega je bila ta skupščina le poslovna skupščina. To se je videlo tudi iz dnevnega reda. V glavnem naj bi skupščina *odobrila računsko zaključke* za l. 1928/29; 1929/30; 1930/31 in 1931/32 s poročili upravnega odbora in finančne kontrole o finančnem poslovanju zbornice; dalje naj bi sprejela poročilo o proračunih zbornice za l. 1930/31, 1931/32 in 1932/33.

Na dnevnem redu je bilo tudi *poročilo o nakupu palače Delavske zbornice* in sklepanje o tem, če se odproda en trakt palače glavni bratovski skladnici v Ljubljani. Tudi *najemniška pogodba* med Osrednjim uradom za zavarovanje delavcev v Zagrebu glede prostorov ekspoziture D. Z. v Mariboru je še čakala odobritve. Še o *pravilniku o dajanju brezposelnih podpor* naj bi sklepala skupščina in o *odškodnini članom skupščine*.

Skupščino je otvoril ob pol 11 njen sivolasi predsednik Melhior Čobal. Pred prehodom na dnevni red je ugotovil sklepčnost. Od 60 delegatov jih je prišlo 53, ostali so se opravičili. Pozdravil je tudi zastopnika banske uprave dr. Kar-

Kakšni smo?

Do nedavna bi mogli govoriti o pravi aktivni stanovski organizaciji samo med delavstvom. Razmere časa pa so z likvidacijo političnega življenja in raznih strankarskih grupacij to docela preoblikovale. Tako nastaja polagoma novo življenje, ki se počasi grupira v stanovsko smer. Vedno izrazitejši postajajo torej formacije, ki se ne grupirajo več okrog političnih strank. Te nove formacije dobivajo predvsem gospodarski značaj s stanovskim obeležjem. Seveda ima pri tej aktivnosti tudi kriza svoj delež, ki je razbitost in razdvojenost med posameznimi stanovi prisilno odstranila in vsaj trenutno uravnovesila. Sicer je vse to, kar se sedaj vrši, le nekaj poizkusov, kako rešiti viseča gospodarska vprašanja.

Ako bi to grupiranje hoteli objektivno porazporediti, bi dobili približno tole sliko:

1. Delavske strokovne organizacije, ki imajo borben in obramben značaj. V svojih vrstah imajo večji del samo

ročno delavstvo, ki je seveda tudi najbolj izpostavljen krivicam od strani pridobitnih krogov ali kapitalistov. Da bi bila formacija popolna, bi morala dojeti vse, kar je odvisno od dela in žuljev svojih rok, od vseh kategorij uradništva do zadnjega delavca.

2. Industrija vseh panog, ki prihaja do veljave in izraza potom kartelov, ki so danes vse prej, nego v službi narodnega gospodarstva.

3. Trgovina in obrtništvo, ki se potom zbornice za trgovino in industrijo popolnoma oslanja na industrijo. Sicer bi mogel kdo po zadnjih zahtevah trgovstva soditi, da so si v sporu. Toda to so samo bolečine, ki jih povzroča kriza, in ker vidijo, da je industrija kljub temu obdržala svoje dobičke, ko so oni pod silo padanja cen nekaj izgubili. Čim se to nekoliko uravnovesi, tu ne bo več nikakega trenja.

4. Končno bi imeli še eno panogo, in sicer kmetstvo prebivalstvo, ki si do danes prav za prave strokovne

P. Francè Ačko:

Kristus in krščanstvo (Nadaljevanje.)

Aprioristično znanstveno stališče torej veruje že vnaprej vsem pravim in dozdevnim ugovorom, odklanja pa popolnoma in to že vnaprej tisto misel, ki jo hoče na vsak način pobiti. Tisti, ki so nam starožitnosti ohranili, so izključno samostani, kajti edino tam so prepisovali stare klasike in evangelije ohranili. Ali mislite, da ne bi mogli tedaj z lahko napraviti kekega poganskega klasika, ki bi sijajno dokazoval zgodovinsko osebo Zveličarja. In če so evangelije tako pridno popravljali, tako sistematično potvarjali, zakaj niso iskali argumentov drugod. Saj je zgodovinski studij že takrat zelo cvetel in so gotovo že takrat polagali visoko vrednost na zgodovinske opazke o enem in drugem. Pa vendar si niso ustvarili nobenega argumenta zase, ko bi ga lahko in zato se danes veruje samo klasikom, pristnost evangelijev se pa zanikuje. Toda ravno to dejstvo govori za iskrenost evangelistov kakor tudi poznejših prepisovalcev. Poleg tega pa je bil evangelij že na koncu 1. stoletja razširjen po vsem tedanjem kulturnem svetu in bi se brez dvoma ena, ali druga cerkev uprla zoper potvorbe! Da bi pa vsi skupaj zmenjeni bili, da pretentajo učenjake moderne dobe — malo neverjetno.

Smatra se — in to z znanstveno večjo sigurnostjo, kot je smatranje člankarja, da je prvi evangelij časovno sv. Mateja.

Original je bil pisan v hebrejskem jeziku, spisan ok. l. 40.—50. po Kristusu. Za to govorita vsebina evangelija in vsa tradicija, ki je zvesto proučena. Za tradicijo pričajo imena, možje znanosti: Origen, Klemen, Tertulijan, Ciprijan, Hilpolit, Irenej, Papija, Eusebij. In je tudi povsem verjetno, da je bila prva knjiga o Kristusu v hebrejskem jeziku, ker so pač apostoli najprej oznanjali v ožji domovini evangelij. To, kar je danes Matej, je prevod, original se je izgubil. In tudi to prav nič ne moti, da se nahaja v Markovem evangeliju (ki je, kakor pravi knjiga in tradicija, bil spisan v letih 52.—62. po Kr. in namenjen Rimljanom), prerokba o razdejanju Jeruzalema. O Kristusu so v starem zakonu vse hujše prerokbe in to v knjigah, ki so izvestno prej pisane, kot evangeliji in pred rojstvom Kristusovim — in celo Judje današnje dobe jih priznavajo, pa so se prerokbe točno izvršile. In tudi beramo v evangelijih prerokbe, ki jih stoprav šele danes čutimo in se izpolnjujejo. Človeški razum, ki priznava Kristusa božjo naravo, bo pač z lahkoto tudi priznaval možnost resnih prerokb. Evangelisti pač niso hoteli pisati kronološke zgodovine, ampak je bil njihov glavni namen verski. In so pisali evangelije tistim, ki jim je bil že ustanovljen. Poleg tega tudi niso imeli kakšen namen in nobene koristi od tega, da bi potvarjali dejstva. Poleg tega pa evangelij Janezov ni bil spisan v 2. stoletju. Kako bi mogel avtor pač napisati drzno trditev v sredini 2. stoletja, da je slonel Mesiji na prsih pri zadnji večerji, okrog leta 33. — torej več kot sto let

prej!!! In to tedaj, ko so bili v cerkvi ne samo preprosti ljudje — ampak pravi duševni velikani, ki bi tak »špas« gotovo ne dovolili! Pač vedno isti sistem: tisti, ki ga hočem na vsak način pobiti ima vse napak, vse potvarja — mi in »naši« imamo vse prav. Da bi se pa potrudil g. Klicar in preštudiral stvar globlje — (kajti nemogoče mi je objaviti vse stvari, ki so bile o tem že pisane) — tega pa ne! V čem je recimo Kristusov čudež, ki ga opisuje Marko bolj enostaven kot čudež drugih evangelistov? Jezus ozdravi obsedenca, Simonovo taščo, gobavca(!), mrtvoudnega(!), možu suho roko, pomirjenje viharja, obsedenca, ozdravi krvotočno ženo in o b u d i (prosim — tako stoji v evangeliju, ne pa o z d r a v i) Jairovo hčl. Pomnoženje kruha, Jezus hodi po morju, ozdravi slepega — itd. Čudež je čudež, najsi bo opisan po Marku, Lukežu, ali pa — če hočete od kogarkoli. Če je tako opisan, se kot tak vzame. Nič ni, da je eden »manjši«, drugi »večji«. In končno opisujejo vsi štirje evangelisti vstajenje Gospodovo kot temelj naše vere. Torej čudež čudežev!!! Tu pač ni naraščanja čudežev!

O nevednosti evangelistov bi se dalo debatirati. Lukež recimo je bil za tiste čase dovolj izobražen. Saj je bil celo slikar in zdravnik in Grk po rodu. In Matej kot bivši mitničar je gotovo pribito dobro poznal pravni položaj judovske države. Janezov evangelij pa po svoji vsebini priča o izredni duševni globini avtorja. In je bil Luka tesen prijatelj Pavlov, o katerem je paganski Fest, ki ni mogel nadnaravnih resnic, sodil:

»Meša se ti, Pavel. Velika učenost ti jemlje razum!«

Evangelisti sicer niso imeli namena pisati zgodovine, ali njihova zgodovinska navajanja se ujemajo z zgodovino. Krivda, da se današnje štetje po Kristusovem rojstvu točno ne ujema z zgodovinskimi datumi, leži na menihu Dioniziju E. Ksigiju, ki se je zmotil, ko je postavil Kristusovo rojstvo kot izhodišče današnjega štetja. Sicer se vsi podatki ujemajo, tako z vladanjem Heroda Groznega, o katerem nam sporoča Jožef Flavij in enako tudi evangelisti. Razlike je torej zakrivil samo Dionizij, ki ni točno nastavljal Kristusovega rojstva. Enako je tudi z ljudskim štetjem. Zgodovinski vir za to štetje nam je tudi paganski zgodovinar že omenjeni Svetonij, ki pravi v svoji knjigi »Biblia Avgust«, da je cesar Avgust († 14. po Kr.) trikrat razpisal ljudsko štetje: 1. leta 28. pr. Kr., današnjega štetja in to za rimsko državo; 2. leta 8. pr. Kr. in 3. leta 14. po Kr. in sicer pod vodstvom Cirina (tudi Kvirinija). Za provincije je bilo prvo popisovanje leta 8. pr. Kr. Zato pravi Luka v poglavju 2. vrsta 2., da je bilo to popisovanje prvokrat. Verjetno je, da je trajalo to popisovanje pri takratnih slabih prometnih razmerah delj časa. Ukaz je izšel leta 8., popisovanje je bilo pa v teku šele 2. leti pozneje pod Seutijem Saturninom, nadaljeval in končal pa je to štetje Kvirinij. Luka pravi samo »tiste dni«, tako da se po tem tekstu sodeč ne more prav točno dognati Kristusovo rojstvo leto. Ujemajo pa se okoliščine tako pri Svetoniju, kot pri evangelistih vsaj precej približno, ker viri niso čisto natančni.

organizacije še ni osnovalo. Ker med njimi ni prave povezanosti, niti smotnega dela, je razumljivo, da daje tej krizi največji tribut s tem, ker so njegovi izdelki v cenah padli pod minimum. Glavni vzrok je v tem, ker sami niti nad trgom, niti nad regulacijo cen nimajo nikakega direktnega vpliva. Tu so odločali drugi, seveda v njegovo škodo.

Tako pa je ravno kmet bil in je izpostavljen raznim političnim eksperimentom, ki ga zavajajo na stranpota, da ne vidi pred seboj tega, kar bi za njega bilo edino odrešilo. To je, dobiti vpliv na določanje cen svojih produktov in seveda tudi izboljšanje svojega gospodarstva, kar je predpogoj napredku in povzdigi kmetijstva. V tem pogledu bi nam morala biti za vzgled Holandija.

Zato je moral tudi kmet v tej krizi, kakor sem že omenil, dati pod ceno svoje pridelke, ko vse ostalo mora plačati po najvišjih cenah. Iz tega izvira tudi to strašno obubožanje kmetijskega prebivalstva in je v mnogih slučajih vzrok prezadolženosti kmetijskih posestev.

To bi bila približna analiza grupacij posameznih edinic naše gospodarske strukture.

Zakaj te ugotovitve? Zato, ker ho-

čemo ugotoviti, da ne zavzemata delavstvo in kmet tiste vloge, ki bi njima po številni moči pripadala. Za kmeta sem vzroke približno že ugotovil. Kaj pa delavstvo? Ono se le preveč zadovoljuje samo z ugotovitvami, da gre danes vsem slabo in je zato pač treba nekoliko potrpeti. Da bi pa samo skušalo raziskati, ali je to vse res, tega ne stori. Ako pa tudi kdo kaj ugotovi, ostane to zopet samo na papirju.

Vzrok je pač v tem, ker delavstvo, in to po veliki večini, ne smatra svojih strokovnih organizacij za alfa in omega, to je za začetek in konec. Samo se bori, strada in umira, nima pa tiste zavesti in odločnosti, da bi se odločilo in ustvarilo eno veliko delavsko občestvo — 100% strokovno organizacijo. Pri delavcu kakor kmetu zato žanjejo drugi. In ti so predvsem pridobitni krogi. Kljub temu pa kričijo kot bi se imeli zaradi tega, ker so nekaj malega izgubili na svojih dobičkih, podreti ves svet.

Eno je pri vsem tem resnica. Naš delavec in kmet bi bila najbolj upravičena od vseh ostalih govoriti, da je sedanje stanje postalo neznosno in nujno potrebno korekture. To korekturo pa bo mogoče izvesti le potom močnih strokovnih organizacij, delavskih in kmetijskih.

Z vso močjo naprej!

Jesenice, 25. oktobra.

Borba, ki jo v današnji dobi bije milijonska armada brezpravnih in izkoriščenih proletarcev z vladajočo skupino, ki je izven produkcijske sfere in plava na njej ko muha na juhi in se debeli» (>Beseda« št. 4), nima po svoji obsežnosti in silovitosti primera v zgodovini.

To borbo je rodil liberalno urejeni gospodarski red. S svojo temeljno zmoto — neomejena svoboda v gospodarskem procesu — je tekom desetletij ustvaril gospodarski položaj, kakršnega še ni bilo. Radi tega liberalno urejenega gospodarstva reda mora danes, ko tehnika slavi svoj višek, ko so se agrarni in industrijski produkti podesetorili in ko je vseh sredstev za preživljanje v izobilju na razpolago, ogromna množica ljudi stradati in se do obupa pehati za nezadostno skorjico kruha. Ta sistem donaja od vseh iznajdb, tehničnega napredka stroja in izpopolnitve gospodarstva sploh koristi samo določeni grupi ljudi, večini pa zadaja udarec za udarcem. Najhuje med temi pa je prizadet delavec-proletar. Njegova moč in pridnost v delu, ki sta mu še do nedavno donajala dovolj kruha, mu danes ne donajata več dohodkov, s katerimi bi se lahko do žita najedel. Milijonov je nezaposlenih. Nasilno so izrinjeni od dela. Beda, v kateri živijo, je v večini slabša od bede psa. Še zaposlenim ni dosti bolje. Plače, ki so že itak pod minimum, znižujejo vsevpred. Beseda »človek« je v industriji fraza. Stroj in produkt sta bogova. Redukcija je bič, ki krivi delavske hrbte.

Zaradi tega je ta orjaški boj, ki maje svet v njegovih temeljih, upravičen in časten. Milijone jih je, ki ga bojujejo. Vedo, da samo od sebe ne bo prišlo odrešenje. Zato je potrebna borba in žrtve. Šele disciplinirana armada, šele mogočen delavski vsi, bo izvojeval pravico in zmago. Boj teh organiziranih gre v dve smeri. Osnovna in najglavnejša smer je smer v nov družabni red. V red, ki bo temeljil na pravičnem odnosu med pravico in dolžnostjo, kjer bo gospodarstvo postavljeno na osebno delo.

Druga smer boja je smer izboljšanja eksistenčnih pogojev v obstoječem družabnem redu. Skušaja se to doseči potm kolektivnih pogodb, potom sodelovanja pri socialni zakonodaji, kjer pride zlasti v poštev: delovni čas, zaščita žen in mladolletnih, socialno zavarovanje itd. Ta smer boja pa se z malimi izjemami nahaja v defenzivi. Kolektivne pogodbe se odpovedujejo, nove so poslabšane. Napad na plače od strani podjetij gre kakor po načrtu, sedaj tu, sedaj tam. Seveda na račun krize. Uradna bilančna poročila pa nam odkrivajo vso »krizo« podjetij. Vzrokov za umik na tej smeri je na strani delavstva več.

Tudi mi jeseniški kovinarji moramo v zadnji, dolgo časa trajajoči borbi, znamenovati le defenzivo. Sicer smo za tekoče leto obdržali kolektivno razmerje, vendar s poslabšanim plačilnim razmerjem. Odvzeta je kurjava in družinske doliade. Ne zadene vsa krivda delavstva, kakor se je hotelo od neke strani očitati;

krivda, in to precejšen del, je drugje. Zapisano je v kroniki jeseniških delavskih borb! Ni pa z zaključitvijo te borbe izčrpan načrt »racionalizacije«. Ne. Niso sedanjí gospodje kupili tovarne za to, da nas rešijo izpod jarma tujih kapitalistov, nego zato, ker hočejo imeti pri KID lepe dobičke. V kolikor se jim to dosedaj ni posrečilo, bodo skušali pozneje v tej ali oni obliki.

Izredna »podjetnost« gospodarjev nam veva biti vedno na straži! Enotnost delavstva pa se je po zadnji delno neuspešni borbi precej okrhala. Mnogih se je oprijelo malodušje. Obupani nad položajem so postali apatični do vsega. Celo medsebojno ribanje se opaža ponekod. Krivoto temu je največ nepoznanje bistva strokovnih organizacij. Hvala Bogu, da je teh samo majhen del. Večina delavstva pa je z zaključitvijo zadnjega boja obogatena za eno preizkušnjo več. Strnila bo še bolj svojo fronto, zavedajoč se, da vsako krhanje enotnosti in vsako malodušje v delavskih središčih pomeni še večjo defenzivo in še večji poraz. In to je čista resnica! Samo bo delavstvo odločalo, kakšno bo njegovo razmerje s podjetjem. Želja vsega delavstva je, da je to razmerje čim bolj ugodno. Izboljšano in vzmeto pridobljeno nazaj bo pa edino takrat, kadar bo vse delavstvo spoznalo mogočen delavski »vsi«, kadar bo sleherni delavec organiziran.

Danes se ne gode čudeži, mana več ne pada. Nikdo nam ne bo podaril večji kos kruha, ako ga ne bomo pridobili z borbo! Zato ven izza plotov! Ven, na plan, v strokovno organizacijo!

Češkoslovaško pismo

Brno, oktobra 1932.

Jubilejne proslave 20 letnice naše železničarske organizacije in 30 letnice strokovne zveze so za nami. Vsa proslava: spreved, zborovanja, sploh ves nastop je daleko prekosil naše pričakovanje. V sprevedu do cerkve sv. Petra in Pavla je korakalo nad 5000 tovarišev. V cerkvi je imel ognjevit cerkvenj govorn naš duhov. vodja č. g. Adolf Vašek. Pri zborovanju so nastopili funkcionarji posameznih zvez, zastopnik Slovaških strokovnih organizacij in zastopniki iz Poljske, Francije, Holandske, Jugoslavije, Avstrije in Nemčije. Pismene pozdrave so poslali razni prijatelji kršč. soc. organizacij iz češkoslovaške in inozemstva. Vsa prirediteljeve so sijajno uspela in so o njej pisali tudi nam nenaklonjeni listi. Češkoslovaška tiskovna služba (državni presbiri) je razposlala poročila o slavnostih. List Šimrakove ljudske stranke je pisal o nas kot o nekakih »komunistih« in neprijateljih katoliške Cerkve. Naš nastop jih je iznenadil in jim je šlo za nohte, zato so odprli običajne kalibre. Časopisje socialdemokratov, narodnih socialistov in drugih strank je pisalo, da smo važna organizacija in da ima ljudska stranka v nas resnega protivnika.

Ob teh jubilejnih dneh je prvič nastopila tudi mlada delavska organizacija — avantgarda krščanskega socializma »Češkoslovensko Junactvo«, ki je bila v sprevedu kakor tudi pri nastopih živahno pozdravljena. Organizacija, dasi še mlada, se lepo razvija pod spretnim vodstvom tov. Cenek Landa. Organizacija ustanavlja nove klube po vseh delavskih krajih.

Takoj po naših jubilejnih proslavah smo se začeli pripravljati železničarji na volitve v zaupniške zbornice, pri katerih smo od zadnjih volitev lepo napredovali in smo z uspehom zadovoljni. Bratska železničarska organizacija na Slovaškem je pa v železniškem ravnanstvu Bratislava, kakor tudi Košice relativno najmočnejša. Te volitve so nam dale novega poguma, da gremo na delo za zmago delovnega ljudstva.

Položnice

prilagamo v tej številki vsem cenjenim naročnikom, ki so na zaostanku z naročnino ali jim poteče z oktobrom. Vsem, ki žele list redno prejemati, prosimo, da nakažejo zaostalo naročnino za nazaj in če jim je mogoče, tudi plačajo do konca leta 1932. Uprava mora svoje obveznosti sproti obračunavati, zato prosi tudi cenjene naročnike, da ne ostajajo napram listu z zaostanki. — Uprava.

V bivši domobranski vojašnici v V. okraju Stolberggasse 42 je odprl dne 1. junija 1924 dunajski šolski svet za nadaljevalno šolstvo vajeniški dom, katerega je leta 1927 prevzel v vodstvo skrbstveni vajeniški urad. V pritličju prednjega stavbnega dela se nahaja lična jedilnica in delovna soba. Poleg nje je kuhinja. Nadalje so tu še bolniška soba, sprejemna soba, shramba za živila in šivalna soba. Pri vstopu v dom se nahaja kopalnica z mrzlo in toplo vodo, ki omogoča gojenecem takoj ob vstopu v dom očistiti se po končanem delu. V zadnjem delu stavbe sta dve prostorni spalnici s 50 jeklenimi posteljami, opremljene z žičnim vložkom, žimnico in odejo. Poleg postelje ima vsak vajenec okusno nočno omarico in kovčeg. Poleg spalnice je še kopalnica s straniščem in prostorom za čiščenje čevljev. Na spalnico je priključena tudi soba za osebje, ki je poverjeno s stalnim nadzorstvom gojencev.

Vajeniški domovi so izkazali 31. decembra 1930 sledeče stanje: V V. okraju 61 vajencev (22.794 oskrbnih dni); v VIII. okraju 214 vajencev (71.359 oskrbnih dni); v IX. okraju 105 vajencev (36.753 oskrbnih dni); v XV. okraju 59 vajencev (35.545 oskrbnih dni). Skupaj 439 vajencev (166.451 oskrbnih dni). — Dunajska občina sama je poslala v te domove 384 vajencev, Obrtno nadaljevalni šolski svet 45 vajencev, Delavska zbornica 9 vajencev, Privatnik 1 vajenca. Skupaj 439 vajencev.

Čitaj „BESEDO“!

Zadružništvo

1. Človek je v bistvu kolektivist.

Nekateri zadružni teoretiki, to so tisti, ki vzamejo zadružništvo kot znanost, pravijo, da je zadružništvo samopomoč v sili. Pravijo, da kakor hitro pride gotova skupina do spoznanja, da je rešitev mogoča le v gotovi gospodarski skupnosti, da takrat nastanejo skupna gospodarstva. Toda temu ni tako. Že del človekovega bivanja je kolektivnost. Res je, da se greh proti kolektivnosti kruto maščuje, kakor kažejo današnji časi. Vsa razvrstitev družbe, vse nesorazmernosti v družbi nastanejo zato, ker posebnosti vsakega posameznega človeka, različna nagnjenja in sposobnosti, ako so absolutno svobodne, ne oplemenitujejo skupnosti, temveč se razvijajo same zase, razkrajajoč človeško družbo, ustvarjajoč polno nasprotujočih se skupin. Ker ne raste naše življenje, posebno gospodarsko v skupnosti, zato je tu razkroj, zato je tu kriza in vse drugo.

2. Zadružništvo je staro. Dosti je zadružnih učiteljev, ki začenejajo zadružno zgodovino z ročelskimi pionirji. Slučajno je primer ročelskih pionirjev dobro ohranjen zgodovini. Lahko pa trdimo, da je zadružništvo toliko staro, kolikor človek sam. Izpreminjala se je zunanja oblika. Prvotno se je zadrževala krila z rodovino, z rodno, s plemenom.

Tako kot stari Slovani, v zadrugah, v vsestranski zvezi vseh bližnjih sorodnikov so živeli vsi stari narodi. Primerjajmo samo Izraelce. Te zadrug so seveda veliko bolj popolne, kakor naše zadrug, ki so zgolj gospodarske. Pa tudi že davno pred Kristusom so obstajale take zgolj gospodarske zadrug. Na primer v Babilonu so obstajale zadrug za skupno obdelovanje zemlje. Torej nekaki Kolhozi. Tako vidimo, da ni nič novega pod solncem. V zgodovini vidimo stalno nihanje med posameznikom in skupnostjo. Skupno gospodarjenje dobimo pri vseh prvotnih narodih: Javancih in Inka v srednji Ameriki. Zadružništvo pač ni umetna tvorba, ampak je čisto naravna tvorba, izhajajoča iz človeške narave, ki je skupnostna.

3. Razvoj zadružništva. Kmet je najdalje ostal kolektivist. Listi včasih pišejo o Komunah, ki jih uvajajo Rusi. Kaj so Komune? Več družin skupaj ima eno samo gospodarstvo, eden vodi, vsi delajo, vsi prebivajo skupaj. Kakšno zmigovanje nad tem načinom življenja in vendar so se ohranile srbske komune, zadrug do današnjega dne. Pa zadrug, te družinske srbske zadrug smatramo za nekaj preveč nazadnjaškega, ruske komune pa smatramo za nekaj premodernega in sanjskega. Še enkrat: nič novega pod solncem. — Tako imenovani kulturni narodi so prej

podlegli vplivu gospodarskega liberalizma, ki je privedel kapitalizem. Zato so ti tudi prej občutili blagoslov kapitalizma in so tudi prej našli v zadružništvu nadomestek za zavrženo skupnost. Pri Italijanih najdemo zadrug za skupno obdelovanje zemlje, isto pri Ogrih. Ko se je razvila obrt, so nastali tudi cehi, to so obrtniške skupnosti. Ceh je združeval vsako stroko posebej in je uravnaval obratovanje, kakovost izdelkov, ceno, število vajencev in pomočnikov, učenje in potovanje pomočnikov itd. Vsak ceh je imel svojega patrona, svojo zastavo ozir. bandero, svojo gostilno in svoje ulice. Delalo se je po 6 ur na dan, praznoval se je plavi ponedeljek in nič koliko praznikov. Gospodarski liberalizem pa je zmagal, kapitalizem si je prisvojil iznajdbe, stroje, nastala je industrija in ceh je izgubil smisel. Stoletje je ohranil ceh isto produkcijsko kulturo, zametaval je vsako novo stvar, zato je postal zlo. Nastal je stroj, ki se ga pa ni poslužila skupnost, temveč kapitalisti, zato je nastal klic: »Razbijmo stroje!« In vendar ni bil kriv stroj neznosnih gospodarskih prilik, temveč ceh, ki je okostenel, kriva je bila družba, ki se je navzela individualističnega duha, to je, vsak sam zase. — Najvažnejši vloga v tem procesu je igrala tekstilna industrija, posebno Angleška in Nemška. Na Nemškem zaznamujemo cele upore tkalcev. Isto na Angleškem. Bile so

krive neznosne gospodarske razmere. Izjemali so ljudi, posebno otroke in ženske do skrajnosti. Skrajno nezdravi delovni prostori, neomejen delovni čas, nikakega zavarovanja. Delodajalec je izjemal delavce pri delu, izjemal pa jih je tudi pri živilih in manufakturah. Vsaka delavska družina je morala kupovati v trgovini, ki jo je naredil delodajalec. Tam so kupovali plesnivo moko in pokvarjeno mast ter preležano blago. — Naravno torej, da je delavstvo stremelo po svoji lastni prodajalni in tako so nastali prvi delavski konsumi. To se je zgodilo okoli l. 1660. Oblika teh zadrug je bila delniška. Deleži so dajali dividende in če je kdo kupoval v zadrugi ali ne. Prej ali slej so te zadrug morale priti na boben, posebno zato, ker so te zadrug dajale na kredit. Šele »Arhimed zadružništva«, voditelj ročelskih pionirjev je postavil konsumništvo na ta temelj, na katerem je še danes, to je, da se deleži ne obrestujejo in ne dajejo dividende, da se vodijo odjemalske knjižice, da se plačuje sproti, da pa se na koncu leta glede na izkazani dobiček izplača gotov znesek na podlagi celoletnega odjema nazaj. To je takó zvana bonifikacija. Na Nemškem so iz dobrodelnih kmečkih društev nastale Raiffeisnovke. (Dalje.)

POZOR NA POLOŽNICE!